

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EKONOMIKA NÁKLADY, KALKULACE a BEP

***Projekt POMOC PRO TEBE
CZ.1.07/1.5.00/34.0339***

Ing. Viera Sucháčová

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Označení
Název DUM**

**VY_32_INOVACE_EKO-13
NÁKLADY, KALKULACE a BEP**

Anotace

Prezentace nabízí vizuální sjednocení poznatků z různých pohledů členění nákladů a jejich využití v odvětvích ekonomické činnosti. Materiál pomáhá žákům orientovat se v nákladové oblasti, procvičovat výpočet cen a hodnotit efektivnost výroby a zpracovat ukazatele finanční analýzy.

Autor

Ing. Viera Sucháčová

Jazyk

Čeština

Klíčová slova

klasifikace nákladů, výkaz zisků a ztrát, bod zlomu výroby, kalkulační vzorec

Cílová skupina

žáci

Stupeň vzdělávání

středoškolské odborné vzdělávání

Studijní obor

Ekonomika a podnikání (zaměření Obchodní manager)

Náklady

- vyjadřují spotřebu výrobních činitelů

Výdaje

- jde o snížení finančních prostředků

1) Členění podle účetního hlediska

a) účelové členění:

provozní - z výrobní činnosti
- z obchodní činnosti

finanční
mimořádné

b) druhové členění

Používá se při sestavení výkazu zisků a ztrát

Provozní náklady

- Provozní náklady z obchodní činnosti – jsou náklady spojené s nákupem za účelem následného prodeje zboží
- Provozní náklady z výrobní činnosti – zachycují náklady spojené s výrobou

VZOROVÝ ÚČTOVÝ ROZVRH pro	
48 – Odložený daňový závazek a pohledávka	
481 – Odložený daňový závazek a pohledávka	
49 – Individuální podnikatel	
491 – Účet individuálního podnikatele	
Účtová třída 5 – NÁKLADY	
50 – Spotřebované nákupy	
501 – Spotřeba materiálu	
502 – Spotřeba energie	
503 – Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek	
504 – Prodané zboží	
51 – Služby	
511 – Opravy a udržování	
512 – Cestovné	
513 – Náklady na reprezentaci	
518 – Ostatní služby	
52 – Osobní náklady	
521 – Mzdové náklady	
522 – Příjmy společníků a členů družstva ze závislé činnosti	
523 – Odměny členům orgánů společnosti a družstva	
524 – Zákonně sociální a zdravotní pojištění	
525 – Ostatní sociální pojištění	
526 – Sociální náklady individuálního podnikatele	
527 – Zákonně sociální náklady	
528 – Ostatní sociální náklady	
53 – Daně a poplatky	
531 – Daň silniční	
532 – Daň z nemovitosti	
538 – Ostatní daně a poplatky	
54 – Jiné provozní náklady	
541 – Zůstatková cena prodaného dlouhodobého NHM a HM	
542 – Prodaný materiál	
543 – Dary	
544 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení	
545 – Ostatní pokuty a penále	
546 – Odpis pohledávky	
548 – Ostatní provozní náklady	
549 – Manka a škody z provozní činnosti	
55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů	
551 – Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	
552 – Tvorba a zúčtování zákonných rezerv podle zvláštních právních předpisů	
554 – Tvorba a zúčtování ostatních rezerv	

Finanční náklady

- Finanční náklady – vznikají při pohybu peněz a cenných papírů (náklady na poplatky - za vedení účtu, za zadání převodů, transakcí za čerpaný úvěr)

56 – Finanční náklady

561 – Prodané cenné papíry a podíly

562 – Úroky

563 – Kursové ztráty

564 – Náklady z přecenění cenných papírů

566 – Náklady z finančního majetku

567 – Náklady z derivátových operací

568 – Ostatní finanční náklady

569 – Manka a škody na finančním majetku

57 – Rezervy a opravné položky finančních nákladů

574 – Tvorba a zúčtování finančních rezerv

579 – Tvorba a zúčtování opravných položek ve finanční činnosti

Mimořádné náklady

- Mimořádné náklady – vznikají při neočekávaných situacích a podnik s nimi nekalkuluje

58 – Mimořádné náklady

581 – Náklady na změnu metody

582 – Škody

584 – Tvorba a zúčtování mimořádných rezerv

588 – Ostatní mimořádné náklady

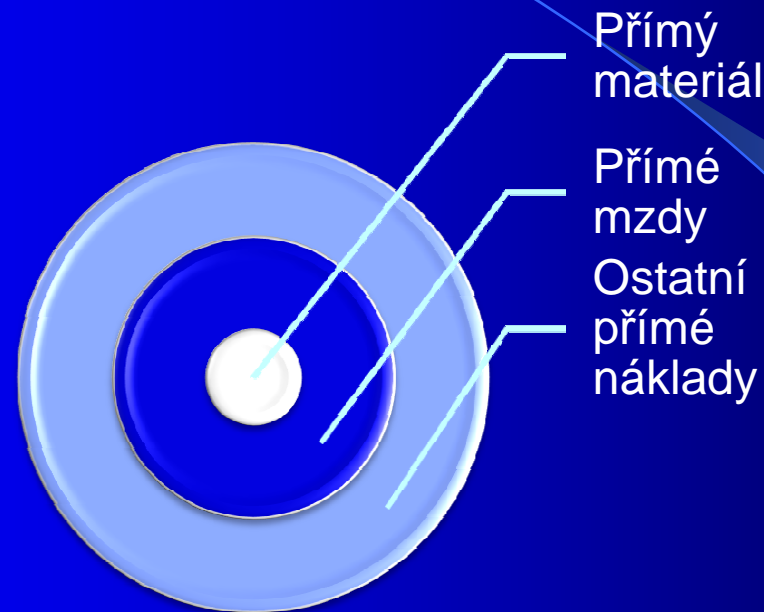
589 – Tvorba a zúčtování opravných položek
v mimořádné činnosti

2) Členění N podle kalkulačního vzorce

- a) Přímé (jednicové)
 - přímý materiál
 - přímé mzdy
 - ostatní přímé N
- b) Nepřímé (režijní)
 - výrobní režie
 - správní režie
 - zásobovací režie
 - odbytová režie

Používá se při stanovení ceny produktu

Přímé náklady (jednicové)

Přímé náklady – dají se přímo spočítat, zvážit, změřit, vyčíslit, stanovit na 1 jednici (na 1 kus, na zakázku, metr, kilo, hodinu, osobu, ...)

- jsou stanoveny technicko-hospodářským i normami

Nepřímé náklady (režijní)

- jsou to náklady, které nelze přímo přiřadit (stanovit) k určitému výkonu (výrobku, službě) nebo by to bylo ekonomicky nevýhodné, proto se musí propočítávat (např. mzdy administrativních pracovníků, nájemné, energie, ...)

Kalkulační vzorec

1. přímý materiál

2. přímé mzdy

3. ostatní přímé N

4. výrobní režie

1. - 4. vlastní N výroby

5. správní režie

6. zásobovací režie

1. - 6. vlastní N výkonu

7. odbytová režie

1. - 7. úplné vlastní N výkonu

8. zisk

1. - 8. prodejní cena

Možnosti snižování přímých nákladů

Přímé náklady

Materiál – výhodnější cena od dodavatele (množstevní slevy), náhrada materiálu jiným druhem, snižování chybné výroby, využívání odpadových materiálů

Mzdy – nahrazování kvalifikované práce méně kvalifikovanou (brigádníky), využití mzdového rozpětí při ocenění práce (min. mzda)

Možnosti snižování nepřímých nákladů

Nepřímé náklady

Výrobní režie – úspora energie, změna v organizaci práce (slučování pracovních míst, zavádění nových technologií, pravidelná kontrola zařízení)

Správní režie – úsporná opatření, šetření energie, správná organizace práce, efektivní využívání pracovních míst, šetření kancelářským materiálem

Zásobovací režie – snižování nákladů na zbytečné služební cesty, úspora skladovacích nákladů

Odbytová režie – využívání efektivní reklamy, snižování nákladů při prodeji (vytěžování vozidel, šetření se vzorky podniku)

3) Členění N podle objemu výroby

- a) Variabilní
- proporciální
 - neproporciální
 - progresivní
 - degresivní
 - regresivní

b) Fixní

Používá se při výpočtu kritického bodu zlomu

Variabilní a fixní náklady

- variabilní náklady – jsou typické tím, že se jejich hodnota mění s počtem vyrobených kusů
- fixní náklady – jejich hodnota je neměnná, stálá, bez ohledu na počet vyrobených kusů

Kalkulace

- předběžná (plánovaná)
- průběžná
- výsledná
- přímá
- přirážková

Druh potravin	Hrubá v g	Čistá v g	Cena Kč kg/l/ ks	Celkem v Kč
Hovězí maso zadní k. ú	4200	4200	125,-	525,-
Sůl	98	98	15,-	1,47
Pepř mletý	2,8	2,8	450,-	1,26
Hořčice	84	84	40,-	3,36
Slanina	210	210	67,-	14,07
Salám měkký	630	598,5	86,-	54,18
Vejce 7 ks	280	280	3,50	24,50
Okurky steril.	840	756	42,-	35,28
Tuk	336	336	96,-	32,25
Cibule	700	595	15,-	10,50
Pitná voda	3080	3080	--	--
Hladká mouka	224	224	8,40	1,88
Cena surovin za 28 porcí		10464,3		701,05
Kalkulační přirážka 120%		3464,3		841,26
Cena bez DPH		7000		1542,31
DPH 20 %				308,46
Celkem v Kč za 28 porcí				1850,77
Prodejní cena Kč za 1 porci				66,09

Druhy kalkulací

Kalkulace představuje proces zpracování cen jednotlivých produktů v podniku, pro výpočet se používá kalkulační vzorec.

PŘEDBĚŽNÁ KALKULACE

- využívá se při zavedení produktu do výroby, přičemž přímé náklady se stanovují podle norem a nepřímé N podle odborného propočtu vytvořeného odhadem

PRŮBĚŽNÁ KALKULACE

- využívá při výrobě, která předpokládá propojení několika středisek a na každém středisku se dělá dílčí kalkulace jednotlivých komponentů, na základě kterých je možné stanovit celkovou cenu vyráběných produktů

VÝSLEDNÁ KALKULACE

- zachycuje všechny odchylky, které vznikly v konkrétním procesu výroby a vyjadřuje skutečnou cenu výrobku

Druhy kalkulačí (pokračování)

PŘÍMÁ KALKULACE

- využívá se při rovnorodé výrobě

Náklady na 1 kus se vypočítají přepočtem podle množství vyrobených produktů, protože známe celkové náklady na výrobu.

PŘIRÁŽKOVÁ KALKULACE

- používá u různorodé výroby

Nepřímé náklady propočítáme k jednotlivým produktům pomocí přírážky režie, která nepřímé N rozpustí do ceny každého produktu.

Rozvrhová základna

$$\text{Přirážka režie} = \frac{\text{nepřímé náklady}}{\text{rozvrhová základna}}$$

- *Celkové přímé mzdové náklady*
- *Celkové přímé materiálové náklady, když jsou vyšší než mzdové náklady*
- *Podnik si stanoví sám rozvrhovou základnu*

Vztahy mezi výnosy, náklady a HV

Provozní V -	Provozní N	= Provozní HV
+	+	+
Finanční V -	Finanční N	= Finanční HV
+	+	+
Mimořádné V -	Mimořádné N	= Mimořádné HV
=	=	=
<hr/>		
celkové V -	Celkové N	= HV Hrubý (před zdaněním)
		- daň z příjmu právnických osob
<hr/>		
		= HV po zdanění
		- %rezervní fond (s. r. o., a.s.)
<hr/>		
		= HV nerozdělený (čistý)

(Vysvětlivky: V- výnosy, N – náklady, HV – hospodářský výsledek)

Výnosy

Provozní výnosy

Finanční výnosy

**Mimořádné
výnosy**

Klasifikace výnosů

- jsou souhrnné z tržby, které podnik získal svou podnikatelskou činností

PROVOZNÍ VÝNOSY

z výrobní činnosti – jde o tržby podniku, které podnik dosáhne prodejem svých vlastních výrobků, nebo služeb

z obchodní činnosti – podnik získává tržby za prodej výrobků jiných firem

FINANČNÍ VÝNOSY

vznikají při finančních operacích např.: při prodeji cenných papírů, úroky za vklad na účtu

MIMOŘÁDNÉ VÝNOSY

vznikají při neočekávaných situacích např.: při přeceňování majetku, zaplacením manka a škody

Bod zlomu výroby

- **kritický bod zlomu výroby** určuje efektivnost výroby, při kterém se stanoví množství výrobků, které je nutné vyrobit a prodat, aby nastala rovnováha, kdy výnosy a náklady budou mít stejnou hodnotu, z čehož vyplývá **HV = 0**
- všechny vyrobené a prodávané výrobky **před bodem zlomu**, znamenají pro podnik vyšší nákladovou hodnotu než je hodnota výnosů, z toho vyplývá, že **HV = ztráta**
- realizované výrobky **po bodu zlomu výroby**, přináší podniku hodnotu výnosů vyšší než náklady, z toho vyplývá, **HV = zisk**

Bod zlomu výroby

- $V = N + HV$

$V > N \Rightarrow HV$ zisk

$V < N \Rightarrow HV$ ztráta

$$V = N + HV$$

Prodejní cena/1 ks * Q = variabilní N/1ks * Q + fixní N + HV

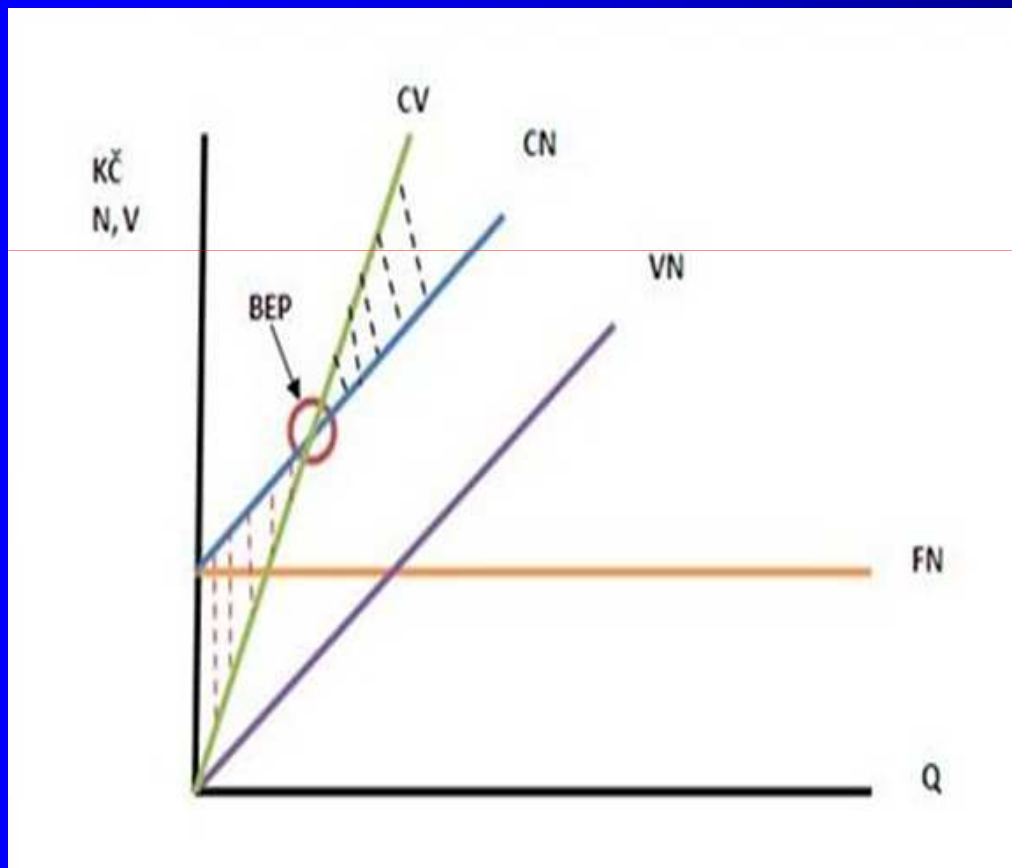
$V = N + HV$, ale při podmínce $HV = 0$

$$\rightarrow V = N$$

prodejní cena/1 ks * Q = variabilní N/1ks * Q + fixní N

(Vysvětlivky: Q – množství)

Break Even Point

Legenda:

- CV – celkové výnosy
- CN – celkové náklady
- VN – variabilní náklady
- FN – fixní náklady
- Q – množství
- BEP – bod zlomu

Hospodářský výsledek

Hospodářský výsledek nerozdělený (čistý):

- využívá se na obnovu nebo rozšiřování podniku (nákup nových zařízení, technologií...)
- slouží na výplatu odměn a prémie zaměstnancům
- v případě společností s ručením omezeným se z hospodářského výsledku vyplácí podíl na zisku
- u akciových společností se ze zisku vyplácí dividendy z akcií nebo tantiémy pro představenstvo a dozorčí radu